

Եղիշե Չարենց

Դանթեական առասպել

VII

...Կռիվն սկսվեց անողոր ու գոռ:

Մենք դաշտում էինք: Ձյունոտ լեռներից
Հարձակվում էին նրանք բյուրավոր,
Մերթ ետ նահանջում մեր գոռ գրոհից,
Մերթ առաջ անցնում ոհմակներով նոր
Ու փախչում էին, ու գալիս նորից:

Եվ ընկնում էին նրանք շարեշար,
Մոնչում էին գագանների պես:
Բայց խիտ, անհատնում շարքերով վարար
Շարժվում էին նորից դեպի մեզ:
Ամեն ինչ հանկարծ խառնվեց իրար
Եվ սվինամարտն ահա սկսվեց:

Մենք գրկում էինք ու շանկոում իրար,
Սվինի գարկով գլորում գետին:
Վագրերի նման խորամանկ ու չար,
Ապրելու հսկա ծարավով հետին՝
Խոշտանգում էինք ապրելո՛ւ համար,
Եվ կռվում էինք, և կռվում էինք:

Եվ չէինք հիշում այլևս ոչինչ,
Եվ չգիտեինք ի՞նչ էինք անում:
Եվ շատերն էին ընկնում մեզանից
Եվ ոտքերի տակ մեր անշնչանում:
Չէ՛ինք տարբերվում վայրի գազանից
Ահի ու արյան այդ խառնարանում:

Կոխտտում էինք ընկերների դին,
Ընկերների դին դիրք էինք անում:

Ու վատնում էինք ճիգերս հետին
Անհասկանալի տագնապով անհուն:
Եվ չգիտեինք, և չգիտեինք,
Թե հորձանքը սև մեզ ո՞ր է տանում:

Իրիկունն իջավ: Անհուն խավարի
Խավար ծալքերում կորավ ամեն բան:
Եվ իջավ մոռյլ երազը Չարի
Այն խայտաճամուկ դաշտերում անբան:
Է՛, մնաք բարի, ընկերնե՛ր արի,
Դուք պատվո՛վ անցաք ձեր կյանքի ճամփան:

Իսկ մենք նենգորեն նահանջեցինք ետ՝
Ձյունագիշերի սրրիկների տակ:
Եվ իմաստ չունեք ճամփան անհեթեթ,
Եվ անցնում էինք՝ անկումին գիտակ:
Երբե՛ք չէր եղել հոգիս այնքան խենթ,
Եվ գանգս այնքան գառանցոտ ու տաք:

Չոգուս մեջ կարծես հնոցներ կային,
Եվ աչքերիս մեջ խարույկներ լափվեց:
Բայց մարմինս հավե՛րժ, հավե՛րժ մարդկային՝
Ապրել էր ուզում: Մահապարտի պես

Հայացքներս հառած ահավոր Մահին՝
Մյուսների հետ փախչում էի ես:

Եվ խավարի մեջ կարմիր ու կարմիր
Գնդակներն էին թռչում ու շաչում:
Եվ ընկնում էին ընկերները մեր
Սատանայական խուճապի միջում:
Եվ ընկնում էին անգի՛ն ընկերներ:
Եվ վերջին անգամ մեզ էին կանչում:

Եվ երբ արևը բարձրացավ երկինք,
Եվ մենք լույսի տակ իրարու գտանք
Մեռելների պես սիրթնած էինք,
Չէինք հավատում, որ ապրում ենք, կանք.

Անխոս հայացքով իրար թաղեցինք,
Իրար հոգու մեջ գերեզման մտանք:
.....

Նրանք մնացին ձյունոտ դաշտերում՝
Քաղցած գայլերի ոհմակներին կեր,
Այնտեղ, ուր ընդմիշտ տանջանքն է լուրս
Եվ հոգին դառնում անհունին ընկեր.
Ուր իբր հիշատակ կյանքերից սիրուն
Անում են միայն այլանդակ գանգեր:

Ու մութ է հիմա այնտեղ, ամայի,
Քամին է միայն ոռնում ու կոծում,
Տոնելով վայրագ հարսնիքը Մահի՝
Նենգավոր ու խոր ձյունների ծոցում:
Եվ ո՞վ կգնա, և ո՞վ կնայի
Անդրշիրիմյան տոնող Աստծուն...
.....

Իսկ մենք ապրում ենք ու շնչում ենք դեռ
Այս խայտանկար, ավերակ գյուղում,
Ուր ամեն տան մեջ մա՛հ է ու ավեր,
Ուր ամեն վայրկյան արյուն է ցողում,
Ուր ամեն վայրկյան լարում է դավեր
Քմահաճ բախտի ժրաջան մեղուն:

Եվ առօրյա է հիմա մեզ համար
Մարդկային անթաղ, այլանդակված դին:
Ահաբեկիչի քրքիջով համառ
Մենք կեր ենք նետում անկուշտ անդունդին:
Եվ իմաստ չունի այլևս հիմար
Ճակատագրի որոշած Անդին:

Եվ գինին այստեղ ծորում է առատ,
Եվ հարբում ենք մենք կարմիր խնջույքում:
Այլևս չկա և ո՛չ մի արատ,
Որ ծաղիկ չտա մեր գինով այգում:

Պատրաստ է ընդմիջտ մեր գոհը պարարտ՝
Մենք՝ գոհ, մենք՝ դահիճ՝ ուրիշի ձեռքում...